आदर्शप्रश्नपत्रम् – 2021-22

प्रथमसत्रीया परीक्षा

कक्षा – द्वादशी (XII)

संस्कृतम् (केन्द्रिकम्) कोड सं. – (322)

समयः – सार्धैकहोरा **सम्पूर्णाङ्काः – 40**

	अनुप्रयुक्तव्याकरणम्	
1.	अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं सन्धिपदं सन्धिच्छेदपदं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत – (केवलं प्रश्नषट्कम्) (i) वेदमनूच्य **<u>आचार्योऽन्तेवासिनम्</u>** अनुशास्ति। (क) आचार्यः + अन्तेवासिनम् (ख) आचार्यौः + अन्तेवासिनम् (ग) आचार्य + अन्तेवासिनम् (घ) आचार्यः + आन्तेवासिनम् (ii) यदि राज्ञः **<u>मोहम् + न</u>** सहसे, धनुः स्पृश। (क) मोहम्न (ख) मोहम् न (ग) मोहो न (घ) मोहं न (iii) वैवस्वतो **<u>मनुर्नाम</u>** मनीषिणां माननीयः। (क) मनुर् + नाम (ख) मनुः + रनाम (ग) मनुः + नाम (घ) मनु + नाम (iv) एवमुपासितव्यम्। एवं **<u>चैतदुपास्यम्</u>**। (क) चैत + उपास्यम् (ख) चैतद् + उपास्यम् (ग) चैतदु + उपास्यम् (घ) चैतत् + उपास्यम्	1×6=6

	(v) दीपस्य समीपमागत्य **<u>संन्यासिनोक्तम्</u>**। (क) सन्यासिनोः + उक्तम् (ख) सन्यासिः + नोक्तम् (ग) संन्यासिना + उक्तम् (घ) सन्यासि + नोक्तम् (vi) शुल्के विपणितं राज्यं **<u>पुत्रार्थे</u>** यदि याच्यते। (क) पुत्र + आर्थे (ख) पुत्र + अर्थे (ग) पु + त्रार्थे (घ) पुत्रा + आर्थे (vii) **<u>दौवारिकः</u> + <u>तु</u>** तमाकृष्य नयन्नेव प्रचलितः । (क) दौवारिकस्तु (ख) दौवारिकश्तु (ग) दौवारिकष्तु (घ) दौवारिको तु	
2.	**अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं समस्तपदं विग्रहवाक्यं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत – (केवलं प्रश्नपञ्चकम्)** (i) अधुनैव **<u>परिष्कृतं पारदभस्म</u>** तुभ्यं दास्यामि। (क) उपपारदभस्म (ख) पारदभस्मपरिष्कृतम् (ग) परिष्कृतपारदभस्मस्य (घ) परिष्कृतपारदभस्म (ii) **<u>धैर्यसागरः</u>** लक्ष्मणः केन क्षोभितः । (क) धैर्येण सागरः (ख) धैर्यस्य सागरः (ग) धैर्याय सागरः (घ) धैर्यात् सागरः (iii) सः **<u>साक्षेपम्</u>** अवोचत्। (क) आक्षेपेण समम् (ख) आक्षेपेण तुल्यम् (ग) आक्षेपे सहितम् (घ) आक्षेपेण सहितम् (iv) **<u>एकस्मिन् शरीरे संक्षिप्ता</u>** पृथ्वी रक्षितव्येति। (क) एकशरीरासंक्षिप्ते (ख) एकशरीरसंक्षिप्तम् (ग) एकशरीरसंक्षिप्ता (घ) एकशरीरेसंक्षिप्ता	1×5=5

	(v) **प्राप्तपरिचयपत्राः** एव प्रविशन्ति। (क) प्राप्तं परिचयपत्रं येभ्यः ते (ख) प्राप्तं परिचयपत्रं यस्मात् सः (ग) प्राप्तं परिचयपत्रम् येन सः (घ) प्राप्तं परिचयपत्रं यैः ते (vi) यानि **अनवद्यानि** कर्माणि तानि सेवितव्यानि। (क) न वद्यानि (ख) अन् अवद्यानि (ग) न अवद्यानि (घ) अन् वद्यानि (vii) त्यागाय **मितं भाषन्ते ये तेषाम्**। (क) मितभाषिणाम् (ख) मितभाषी (ग) मितभाषिणः (घ) मितभाषिणम्	
3.	**अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं संयोजितं विभाजितं वा प्रकृतिं प्रत्ययं प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत – (केवलं प्रश्नषट्कम्)** (i) युक्ताः **आ + युज् + क्त** च यथा वर्तेरन् तथा वर्तेथाः। (क) आयुज्क्ताः (ख) आयुक्तः (ग) आयुक्तम् (घ) आयुक्ताः (ii) **श्लाघ् + अनीयर्** काले अत्रभवतीं वारयितुं नोत्सहे। (क) श्लाघनीयर् (ख) श्लाघनीये (ग) श्लाघानीये (घ) श्लाघनीयस्य (iii) हन्त! निवेदितम् **अप्रभुत्वम्**। (क) अप्रभु + त्वम् (ख) अप्रभु + त्वल् (ग) अप्रभु + त्व (घ) अप्रभु + तल् (iv) **सहधर्मचारिन् + ङीप्** खल्वहम्। (क) सहधर्मचारिणी (ख) सहधर्मचारिणि (ग) सहधर्मचारिन् (घ) सहधर्मचारिनि	1×6=6

	(v) परं **<u>संन्यास + इनि</u>** पण्डिताः बालाश्च न किमपि प्रष्टव्याः। (क) संन्यासिनि (ख) संन्यासिनी (ग) संन्यासिनः (घ) संन्यासी (vi) दौवारिकः तु तम् **<u>नयन्</u>** एव प्राचलत्। (क) नी + शतृ (ख) नी अत् (ग) नय् + अन् (घ) नी + अन् (vii) **<u>शुद्धि + मतुप्</u>** तदन्वये शुद्धिमत्तरः दिलीपः प्रसूतः। (क) शुद्धिमत् (ख) शुद्धिमतुप् (ग) शुद्धिमन् (घ) शुद्धिमति	
4.	समुचितम् उपपदविभक्तिरूपं चिनुत– (केवलं प्रश्नत्रयम्) (i) यस्याः ……………… समं भर्ता अस्ति । (क) शक्रम् (ख) शक्रेण (ग) शक्रस्य (घ) शक्राय (ii) ……………… प्रियधनमाहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः। (क) आचार्यम् (ख) आचार्येण (ग) आचार्याय (घ) आचार्यस्य (iii) …………… न प्रमदितव्यम्। (क) धर्मात् (ख) धर्मेण (ग) धर्मस्य (घ) धर्मान् (iv) वैवस्वतः मनुः…………… आद्यः आसीत्। (क) महीक्षित् (ख) महीक्षितैः (ग) महीक्षितः (घ) महीक्षिताम्	1×3=3

	पठितावबोधनम्	
5.	**भाषिककार्यम् – निर्देशानुसारम् उत्तराणि चिनुत - (केवलं प्रश्नषट्कम्)** (i) "**दुष्टः प्रियः अपि तस्य त्याज्यः आसीत्**" अत्र '**सज्जनः**' इति पदस्य किं विलोमपदं प्रयुक्तम् (क) प्रियः (ख) त्याज्यः (ग) तस्य (घ) दुष्टः (ii) "**संन्यासिनः अपि कठोरैः भाषणैः तिरस्करोषि**" अत्र **विशेषणपदं** किम्? (क) संन्यासिनः (ख) कठोरैः (ग) भाषणैः (घ) अपि (iii) "**प्रजानां भूत्यर्थं स ताभ्यो बलिमग्रहीत्**" अत्र '**कल्याणार्थम्**' इत्यर्थे किं पदं प्रयुक्तम्? (क) भूत्यर्थम् (ख) प्रजानाम् (ग) बलिम् (घ) ताभ्यो (iv) "**केवलं महाराजशिववीरस्याज्ञां वयं शिरसा वहामः**" अत्र **क्रियापदं** किम्? (क) वयम् (ख) शिरसा (ग) वहामः (घ) केवलम् (v) **सत्यं कथय कस्त्वम्?** अत्र '**कथय**' इति क्रियापदस्य **कर्तृपदं** किम्? (क) सत्यम् (ख) त्वम् (ग) कः (घ) कथय (vi) '**सत्यम्। क्षान्तः** अयम् **अपराधः**' इत्यत्र किं विशेष्यपदम्? (क) अपराधः (ख) सत्यम् (ग) क्षान्तः (घ) अयम् (vii) "**तदुत्सङ्गे भोजमात्मानं मुमोच**" अत्र '**क्रोडे**' इत्यस्य **पर्यायपदं** किम्? (क) आत्मानम् (ख) भोजम् (ग) मुमोच (घ) उत्सङ्गे	1×6=6

6.	**अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रसङ्गानुसारं शुद्धम् अर्थं चिनुत – (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** (i) वक्तारम् अपश्यता एव आकर्णि **<u>मन्द्रस्वरमेदुरा</u>** वाणी । (क) मधुरस्वरयुक्ता (ख) क्रोधपरिपूर्णा (ग) गभीरस्वरपरिपूर्णा (घ) कारुण्यपूर्णा (ii) यान्यस्माकं सुचरितानि तानि उपास्यानि, न **<u>इतराणि</u>**। (क) अन्यानि (ख) सर्वाणि (ग) अनेकानि (घ) सकलानि (iii) प्रियोऽपि दुष्टः **उरगक्षता** अङ्गुली इव त्याज्यः आसीत् । (क) गरुडेन विक्षता (ख) कीटेन विक्षता (ग) शत्रुणा क्षता (घ) सर्पेण दष्टा (iv) अथ यदि ते **वृत्तविचिकित्सा** स्यात् । (क) धनविषये सन्देहः (ख) व्यवहारविषये सन्देहः (ग) स्वास्थ्यविषये सन्देहः (घ) व्रतविषये सन्देहः (v) अतः परं न मातुः **परिवादं** श्रोतुम् इच्छामि । (क) परिवारम् (ख) प्रशंसाम् (ग) निन्दाम् (घ) वार्ताम्	1×4=4
	संस्कृतसाहित्येतिहासपरिचयः	
7.	**समुचितस्य रचनायाः कवेः वा अभिधानं चिनुत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)** (i) "**भासः**" इत्यस्य लेखकस्य रचना का? (क) रघुवंशम् (ख) योगसूत्रम् (ग) प्रतिमानाटकम् (घ) भोजप्रबन्धः	1×3=3

	(ii) "**प्रजानुरञ्जको नृपः**" इति पाठस्य रचयिता कः? (क) अश्वघोषः (ख) कालिदासः (ग) भारविः (घ) विष्णु शर्मा (iii) **"अम्बिकादत्तव्यासः"** इत्यस्य लेखकस्य रचना का? (क) भोजप्रबन्धः (ख) प्रतापविजयः (ग) महाराणाविजयः (घ) शिवराजविजयः (iv) "**अनुशासनम्**" इति पाठः कस्याः उपनिषदः सङ्गृहीतः? (क) तैत्तिरीयोपनिषदः (ख) केनोपनिषदः (ग) कठोपनिषदः (घ) मुण्डकोपनिषदः	
8.	**महाकाव्य-गद्यकाव्य-चम्पूकाव्यस्य च विधानां समुचितं वैशिष्ट्यं चिनुत- (केवलं प्रश्नत्रयम्)** (i) **आख्यायिका** कस्य भेदः भवति? (क) नाट्यस्य (ख) चम्पूकाव्यस्य (ग) पद्यस्य (घ) गद्यकाव्यस्य (ii) **गद्यपद्यमयं** काव्यं भवति? (क) गद्यकाव्यम् (ख) पद्यकाव्यम् (ग) चम्पूकाव्यम् (घ) एतेषु न किमपि (iii) **संस्कृतमहाकाव्ये** न्यूनातिन्यूनं .... सर्गाः भवितव्याः - (क) अष्ट (ख) नव (ग) दश (घ) षड् (iv) **महाकाव्यं** कस्य भेदः अस्ति? (क) गद्यकाव्यस्य (ख) पद्यकाव्यस्य (ग) चम्पूकाव्यस्य (घ) नाट्यकाव्यस्य	1×3=3

9.	**नाट्य-तत्त्वानां समुचितं वैशिष्ट्यं चिनुत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** (i) **अभिनयस्य** प्राधान्यं भवति । (क) पद्यकाव्ये (ख) गद्यकाव्ये (ग) नाट्ये (घ) चम्पूकाव्ये (ii) संस्कृतनाटकेषु .... **हास्योत्पादकं पात्रं** कथ्यते। (क) मित्रम् (ख) सूत्रधारः (ग) नृपः (घ) विदूषकः (iii) नाटकानां **भाषा** .... भवति। (क) गद्यमयी (ख) पद्यमयी (ग) गद्यपद्यमयी (घ) एतेषु न किमपि (iv) **संस्कृतनाटकानि** प्रायः .... भवन्ति? (क) दुःखान्तानि (ख) सुखान्तानि (ग) हास्यानि (घ) क्रीडान्तानि (v) नाटकं कस्य एकः **प्रसिद्धभेदः** भवति ? (क) रूपकस्य (ख) महाकाव्यस्य (ग) गद्यकाव्यस्य (घ) चम्पूकाव्यस्य	1×4=4

****